

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ሀበቆቴሮቶ

ኒ ሀ ፀ ኅ ሀ ኅ ሀ ኒ ቶ

1-41

ԲԱՆՔ ԽՐԱՏՈՒՑ

ՆԱԽՆԻ

Ի ՄԱՍՏԱՍԻՐԱՑ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի Գործարանի Մխիթարեանց

1853

Պ Ա Տ Ճ Ա Ռ Ք

ՍՈՓԵՐԱՑՍ ՀԱՅԿԱԿԱՆԱՑ

Զանախեղծան և զգիլընդոյնս
յարդեանց տխեղծացեալ և գե-
ղատխուր հայրենեաց մերոց, զեր-
կուհս բանաւորս արդասու մտաց
հարց և հիմանց տանս Թորդամայ,
զնաիր ընաիր գիւանսն ասեմ
հայերէն գպրութեանց, 'ի քոսն
և եւթն ամաց հետէ 'ի շար մասե-
նագրութեան արկեալ և գրոշմա-
գիծ հրատարակեալ յերկու չափս,
'ի մեծ և 'ի փոքր, զմին Մատենա-
գրութիւնս Նախնեաց կոչելով և
զմեան ընաիր Մատենագիրս,
տուաք հատորս բանից առաւել

քան զերեսուն , 'ի վայելս մերոց
բանասիրաց . յորոց թէպէտ և ըստ
յուսոյ մերոյ գտաք զնոսին յար-
գեալս , մինչ և ոմանց յայնցանէ եր-
կիր և երկր ընդ մամուլ անցանել
տպագրութեամբ , այլ արգեօք ոչ
ըստ չափու փափաքանացս և ոչ ըստ
արժանեաց այնքան նոցին պա-
տուականութեանն՝ մեծարեալս .
և այս 'ի թուլութենէ իմեքէ ար-
գեօք ուսումնասիրութեանն ջա-
նից , ըստ սրտառու զմեզագրութեան
Քերգողահօրն մերոյ , եթէ առ ան-
ձեռնհասութեան 'ի ստացուած
ստուար մատենից , ոչ է մեզ գա-
տել աստանօր : Բայց մեզ կամ ե-
ղեւ բանալ և հեշտին ևս ճանա-
պարհ դիւրագնալի փափաքողացն
'ի դիւտ հանճարիմաց վայելից եր-
կոց նախնեաց իւրեանց իմաստասի-
րաց , միտնգտմայն և դիւրամա-
տոյցս ընծայել ճաշակս յառհա-

ւատչեայ մթերից մատենագրու-
 թեանց . և ձեռն արկաք տալ 'ի
 լոյս ընարանաւ զքէ ևս հրատարա-
 կեալ բանս նախնեաց՝ որ օրինա-
 կագիր և որ թարգմանած , 'ի մա-
 տենկունս փոքունս , առձեռն և
 գիւրաստանալի , զորս և ՍՈՓԵՐՍ
 ՀԱՅԿԱԿԱՆՍ անուանեմք . և մերձ
 ընդ մերձ հրատարակեմք՝ ոչ այն-
 քան կարգի ժամանակի մատենա-
 գրացն կամ նիւթոյ բանիցն պատ-
 կառ կալով , որքան փափագատենչ
 և զուարճալի և պիտանացու գը-
 րուածոցն . ցանկանալով կարգել
 զնոսին յօգուտ և 'ի զբօսանս և՛
 հետաքննիցն բանասիրաց և՛ գե-
 ոակիրթ համբաւաց , և մանա-
 ւանդ յետնոցս նախաշաւիղս յար-
 դարել զնոսին առ կատարեալ և
 խմբագիր մատենագարան հայ գըպ-
 րութեանց :

Այլ ճառել զազնուդութենէ Սո-

փերացս՝ ջան աւելորդ վարկա-
նիմք , ափ նա ինքնին սպասեալ
մնամք զայնր վկայութիւն յընթեր-
ցանելեացն փութոյ ուսանել , յո-
րոց՝ և զմերոյս՝ ՚ի ողջին հրատարա-
կութեան զգուշնալեայ վասաա-
կոյս՝ ընդունել վարձս , զհաճու-
թիւնն իւրեանց և զգուտ :

Զնախնի խմաստաւորացն բանս ,
զորս իբր երախայրիս հայկական
Սոփերաց՝ ընծայեմք ՚ի վայելս մե-
րոյ թողովրդեան , հաւաքեալ ամ-
փոփեցաք՝ ՚ի հինգ և աւելի գրչա-
գիր մասենից , յորս ցրիւ սփռեալք
էին : Յոճոյ և ՚ի հանգամանաց
Թարգմանութեան քաջայայտ տե-
սանի՝ երկասիրեալ յայն ուրումն
յերանաշնորհիցն մերոց Թարգման-
չաց , և կարգեալ ՚ի խրատ ուսու-
մնասէր մանկտուոյ :

Բ Ա Ն Ք

Ի Մ Ա Ս Տ Ա Ս Ի Ր Ա Ց

Ա

Խմաստոտրիան .

Պիտաղքոս ասէ . Ճանապարհորդք 'ի տունս և 'ի հայրենիս փութան , և խմատունք 'ի խելս և յիմաստութիւն :

Ի խորհելն քո օրինակ առ զանցեալն՝ ապառնոյն . քանզի աներեւելին յերեւելեացն փութով տայ զյիտութիւն :

Որ վասն անձին անբարի խորհի , ալլում բարի ոչ կարէ խորհել :

Մի՛ խորհել զհեշտալին այլ զազ-
նիւն :

Յաճախեա խորհել նախ քան
զառնելն :

Ի գործ մարմնոյ՝ զօրութեան
պէտք են . իսկ զօգտակարն խորհել՝
խելացն :

ՅԲիանդոս հարցեալ թէ ո՞վ է
խորհրդակից ազնիւ , ասէ . Ժամա-
նակն :

Բաբիոս իմաստասէր ասէ . Պարտ
է զաւարտն տեսանել և ապա ձեռն
արկել՝ի գործ :

Դիմոկրատէս ասէ . Փոփոխումն
'ի տեղեաց կամ 'ի տերանց , ոչ
խելս բուսուցանեն և ոչ զանիմաս-
տութիւն բառնան :

Իրողէս ասէ . Իմանալ զբարի և
քաղցր խօսել՝ 'ի մի համարի են :

Դիողորոս ասէ . Իմաստուն խոր
հուրդ վեհագոյն է քան զձեռս
հզօրաց :

Պիւթագոր ասէ . Ոչ զերիվար
առանց սանձաց , և ոչ զիմաստու-
թիւն առանց խելաց ստանալի է :

Ողջախոհագոյն է քան գիպիլ

կրիցն և ամբարտաւանիւ, նախ 'ի
գիպելոցն պատրաստիւ և պահել
զանձն իւր, զի մի գիպեսցի կրիցն :

ԶԱղեքսանգր յօժարեցուցանէին
բարեկամքն ստանալ որդիս . և նա
ասէ . Մի՛ տաղնապիք, քանզի թա-
ղում ձեզ յետամնաց զբանս և զի-
մաստութիւն և զարիութիւնս իմ :

Սա իբրեւ ելանէր 'ի պատերազմ
'ի աղայութեան, ասէ Արիստոտել .
Համբերեա մինչև յաւուրս կատա-
րեալ հասակի քոյ : Ասէ . Երկըն-
չիմ, գուցէ կորուսանեմ զերիտա-
սարգական համարձակութիւնս :

Ղակոն իմաստասէր քանզի կազ-
էր և երթայր 'ի պատերազմ, ասեն
ցնա . Զի՛ գործես, զոր չէ պարտ .
և նա ասէ . Ոչ փախչողաց է յազ-
թել, այլ գադարողաց և ջանափոց
հանգերձ խելքք :

Զօրութիւն որ զմիտս և զիմաս-
տութիւն ոչ ունի՝ գերեզմանի մաա-
նէ զունոդս իւր :

Ղեւոնիդէս լակեգեմոնացի քան
զի սակաւուք երթայր 'ի պատերազմ,
ասեն ցնա . Սակաւ են զօրքդ . և նա
ասէ . Սակաւք են՝ բայց յօժարք են :

Մանիոս ասէ . Յափշտակեա ըզ-
բարւոյք մեռանեւն՝ յորժամ պարտ
է , զի մի փոքր ինչ յետոյ՝ զմեռա-
նեւն յափշտակեա , իսկ զբարոյսն ոչ :

Պիւռոս երթայր 'ի պատերազմ
յոյժ սպառնալեք 'ի վերայ Ղա-
կեդեմոնացւոյն . յարուցեալ ոմն 'ի
Ծերացն ասէ . Եթէ Աստուած է
որ սպառնայ՝ մի երկնչիք , քանզի
սչ զոք անիրաւեցաք . ապա թէ
մարդ է որ սպառնայ՝ գիտասցէ զի
արանց սպառնայ :

Եմպեդոկրատէս ասէ . Ոչ գտի
խմաստունս բանի . ասեն ցնա . Որ
ինգրէ խմաստուն , նախ պարտ է
զի ինքն իցէ խմաստուն :

ԶԴիոգոր հարցեալ թէ զինչ
Ծանր բառնայ յիւրմէ երկիր , ասէ .
Զմարդ անհրահանգ :

Դիմոկրիտէս՝ քանզի պատանի
ոմն նստեալ 'ի թէատրոնի ասէր
զանձնէ խմաստուն գոլ , քանզի ընդ
բազումս խօսեալ եմ խմաստունս ,
ասէ . Եւ իմ ընդ բազում մեծա-
տունս , բայց սակայն մեծատուն
ոչ եմ :

Զգաստից ընդ արեւոյդս և խմաւ
տից ընդ անմիտս խօսել չէ պարտ :

Ստիպդոն մեգարացի 'ի Կոզոպ-
տիւ քաղաքին իւրոյ 'ի Դեմետրէ
բռնաւորէ, և յափշտակել ընչից
իւրոց, ըմբռնի և տծի առ Դեմե-
տրէս . և 'ի հարցանելն նմա թէ
զինչ կորուսեր, ասա՛ զի Ժողովե-
ցից և 'ի մի հաւաքեցից և տայ քեզ,
ասէ . Յիմոցն ոչ բնաւ . քանզի զոր
ռնիմ՝ ինձ ունիմ, զբանս և զի-
մաստու թիւնս, և ունեցայց անբաւ-
նալի . իսկ յափշտակեալն ոչ ինչ
առաւել իմ են քան թէ պաշարո-
ղաց քաղաքիս : Եւ երկրորդ ան-
գամ հարցանէ զնա Դեմետրէ ասե-
լով, քանզի սիրէր զնա 'ի հին Ծա-
նօթութենէ . Ասա՛, ո՛ր Ստիպդոն, մի-
թէ յափշտակեցամր ինչ . ասէ . Ոչ
բնաւ . ոչ եղինք իմ զլուծ տեսին
կամ զվար, և ոչ զիս երիվար . և
ոչ 'ի զինուորական սուտերաց 'ի
վերայ . ուսոց տեսեալ իցեմ, բայց
յայտմ օրէ :

Փիլիստոն ասէ . խմաստից առա-
ւել հոգ տարցիս քան թէ ընչից .

քանդի նովաւ ստանին ինչք, իսկ
ընչիւք ոչ ստանի խմաստութիւն :

Արատէս խմաստուն ասէ . Սկիզբն
գիտութեան՝ գիտութիւն գիտու-
թեանց :

Բ

Որոտմն .

Արիտառուէլ ասէր իւրոց աշա-
կերտացն . Ինչս այնպիսի ստանալ
որ 'ի նաւակոծութեան և յընկըղ-
մոն ժամանակի լուղայ զհետ 'ի
ծով :

Թէոփրաստոս անհմուտ քերթո-
ղի ունկն դնէր, և ասէն ցնա . Չոր
ասեմ դու բարիոք, և նա ասէ . Չոր
ոչ է քո ուսեալ :

Խմաստասէր ոմն երկուս ստա-
ցեալ աշակերտս, ոմն ջանացող և
անմիտ և միւսն մտացի և հեղգ . և
ընդ չուսանելն նոցա, 'ի բաց վա-
րեաց յինքենէ ասելով . Ի կորուստ

եղիցին երկոքեանդ , զի մինդ կամփս
և ոչ կարես , իսկ միւսդ կարես՝ և
ոչ կամփս :

Վարձա մեծամեծս հասանէ վար-
դապետաց զի առցեն յաշակերտաց
իւրեանց . և զայս այսպէս 'ի զգաս-
տիցն , զի բազում ուսանին . իսկ 'ի
մտակուրացն , զի կոծ բազում տա-
ցեն կրել :

Ստիպողոնի մեգարացւոյ գեղա-
գործ ոմն ասէ . Ծեփեա զորմն
տանդ զի նկարեցից . և ասէ . Ոչ
այդպէս , նախ գեղագործեա և
ապա ծեփեցից :

Տիմոթէոսի իմաստասիրի հար-
ցին թէ ո՛ւր ուսար , կամ ո՛վ է
վարդապետն քո , ասէ . Ատեանն
Աթենայաց և Ճեմարանն : Զայս
ասելով ցուցանէ թէ Զանք և համ-
տութիւն իրին՝ վեհագոյն է ամե-
նայն վարդապետութեանց :

Գ.

Բարեկամութիւն և Բարեկամք .

Եւրոպիգէս ասէ . Քաջ գիտեմ զի հարստից և իշխանաց՝ ամենայն ոք կամի սիրելի լինել . իսկ աղքատն և 'ի բուն բարեկամէն քակի :

Ալիստարատոս ասէ . Զվիշտս բարեկամին անձին քում համարեա , և 'ի քաջաշնորհութեան քում օգնեա նմա :

Դիոն հռոմայեցի ասէ . Որչափ բարեկամ տուացեալ է քո , այնչափ իմացիր ունել քեզ աչտ և տկանջս և ձեռս , և յամենայն կողմանց ունիցիս տեսութիւն և լուր և սիրտ և յիմանալ զօգտակարն . և եթէ աստուած համարիս զքեզ՝ ոչ ինչ սխալես , մի ունելով անձն և անպակաս բարութիւնս :

Աղիտարբոս ասէ . Ոսկի հրով

փորձի, և զբարեկամն վիշաք և նե-
ղութիւնք փորձեն :

Արիստոտէլ ասէ . Ինչս պարտ
է ստանալ վասն բարեկամաց, և ոչ
բարեկամ վասն ընչից :

Զբարեկամ հեռաւոր յիշեալիւ
առաջի տեսողաց . զի թուեսցիս և
զնոսա չմոռանալ՝ յորժամ չիցեն
մօտ :

Յաջողակ է առ ՚ի սիրել, որ յա-
ճախ զանիրաւելն համբերէ :

Դեմոսթենէս նախատեսալ լինէր՝
յաճախ ընդ չարս չքշելով, ասէ .
Եւ բժիշկք ընդ ախտաժէտս, այլ
ինքեանք ողջ են :

Փոյթ, սիրելի, յուրախութիւնս
կոչեցեալ՝ պարտ է գնալ, իսկ ՚ի
վիշտս՝ անկոչ :

Որ ոչ կարեն օգնել բարեկամաց՝
զանկարութիւն, իսկ որ ոչ կամին՝
զբարութիւն նշանակէ :

Ճշմարիտ բարեկամ զսէրն քաղ-
լրագոյն առնէ և զտրամութիւն
թեթեւագոյն, և զերկոտեանն կրել
սրտեւատիւ :

Կղիտարբոս ասէ . Որպէս զմե-

դուն ոչ վասն խայթոցին ատես, այլ վասն պտղոյն սիրես, նոյնպէս և զբարեկամ մի յաղագս յանգիմանութեան ատեսար, այլ վասն քաջամտութեանն սիրես :

Մենանգրոս ասէ . Որք 'ի ժամանակի զբարեկամն սիրեն, ժամանակին և ոչ բարեկամին են սիրելի :

Յանգջամաց մի ստանար բարեկամս, զի մի և գու անգջամ կոչեսցիս :

Զէշ՝ խոշորութիւն ճանապարհին փորձէ, իսկ զքաջամիտ բարեկամն, սուգ և տրտմութիւնք ընտրեն :

Ոչ կարես բարեկամ ճշմարիտ ստանալ, մինչև զչարն ոչ հալածեսցես :

Եպիկուրոս ասէ . Ոչ երբէք ցանկացայ բազմաց հաճոյ լինել . քան զի որ նոցա հաճոյ էր՝ ոչ ուսայ, և զոր իմ ստացեալ էր՝ հեռի է 'ի նոցա տրամագրութենէ :

Սոկրատէս ասէ . Որք եղբարս ունին և սիրելիս խնդրեն, նման են

որք զիւրեանց անգաստանն թռ-
ղեալ զօտարին գործեն :

Որք միշտ զբարեկամացն խօսին ,
որ 'ի նոցանէ հեշտութիւնքն են՝
յետոյ 'ի թշնամանս դառնան :

Պղինիոս ասէ . Որչափ առաւել
բարեգործես զբարեկամն , այնչափ
առաւել զօգուտն քո առնես . քան-
զի առ քեզ դարձեալ փոխադրին որք
'ի նոցանէ քաջամտութիւնքն են :

Փախչել պարտ է 'ի չարեաց սի-
րելութեանց և 'ի բարեկամաց թըշ-
նամութեանց :

Բժիշկ և սիրելի ոչ զիւրն , այլ
զօգտակարն պարտ է խնդրել :

Սեքստոս ասէ . Չխորհուրդ զոր
'ի ժամանակի սիրելութեան լուար ,
'ի լուծման սիրոյն մի յանգիմանեա-
ցես . քանզի մնասես անգրէն ոչ
զսիրելին՝ այլ զսէրն :

Տիմոն մարդատեաց 'ի հարցա-
նելն թէ ընդէր զամենայն մարդ
հաւասար ատես , և նա ասէ . Ըզ-
չարան ատեամ և զանիրաւան , և
յիրաւի է այս . իսկ զայլն ատեամ ,
զի նոքա ոչ ատեան զայնպիսին :

Արիտոտե՛լ ասէ . Հանդիպումն
փորձութեանց զբարեկամն փոր-
ձէ , իսկ զթշնամիսն յանդիմանէ :

Սիրել զանպատեհս և առանց
Ժամու , հաւասար է գնելի ընդ
ատելութեան :

Դ

Իշխանութիւն և իշխանք .

Արիտոտե՛լ ասէ . Որք 'ի վերայ
բազմաց ահեղք են՝ 'ի բազմաց եր-
կընչին . զի յուամէ ամենեքեան սար-
սեն , և ինքն յամենեցունց սարսէ :

Դիմոկրիտոս ասէ . Ի կենցա-
ղումս փափաքելի պարտ է լինել
քան ահեղ :

Պարտ է որք խորհին իշխանու-
թիւն ունել 'ի վերայ այլոց , նախ
անձանց իւրեանց իշխել :

Կղիտարքոս ասէ . Ընդ անմտացն
իշխանութեամբ ընտրելի է , քան
թէ իշխել նոցա :

Յիշխե՛լն հեղ լեր , և ընդ իշխա-
նութեամբ երկայնամիտ :

Թագ թագաւորի զինելս ոչ ու-
սուցանէ , այլ միայն է իշխան :

Թէ ընդ իշխանութեամբ լինել
ոչ ուսար , իշխան լինել մի համար-
ձակիր :

Պղատոն ասէ . Որք մեծամեծաց
առաջի կան , մեծի զգաստութեան
պէտք են :

Իշխանն և գատաւորն վասն տը-
գարոյ ազերտիցի , և մի վասն չարի
և անիրաւութեան :

Աղէքսանդրոս՝ քանզի տակառա-
պետ նորա զըմպանակ ոսկի կորու-
սեալ՝ խնդրէր մորմոքելով , ասէ .
Պատանի , մի պատժիր , զի որ ունի
զնա՝ ընդ մերով իշխանութեամբ է :

Դիոգինէս ասէ . Ընդ իշխանի
պարտ է կալ որպէս ընդ կրակի . մի՛
ամենեին մօտ՝ զի մի՛ այրեցի , և մի՛
կարի հեռի՝ զի մի՛ ցրտասցի :

Ագաթոն ասէ . Իշխանն երեք իրա
պարտի ունել 'ի մաի . զի իշխան
մարդկան է , և միւս՝ զի իշխան օրի-
նաւոր է , և մի՛ զի ոչ միշտ իշխան է :

Եւպանիոս թեզբացի տեսեալ զօրս բողոմն և գեղեցիկս , զի զօրավար ոչ ունէին , տսէ . Ո՛րդայի՜ տգաղան , բայց գլուխ ոչ ունի :

Եպիքտիտոս ասէ . Եթէ կամիս 'ի տան բարւոք բնակել՝ յեղանակեա իմաստնաբար , ընտրեա զլսւն 'ի վատթարէն , և զվաստակաւորն յանջանէն , զի մի կորուստ տանն 'ի նմանէ եղիցի :

Դիոգինէս ասէ . Չար մեծ է եթէ վատթարքն լաւագունիցն իշխեն . այլ և սատտիկ չար , որ զանմիտս 'ի վերայ իմաստնոյն կարգեն :

Դիմոկրատէս ասաց . Իշխանին՝ երեք իրս պարտ է ունել 'ի մտի , առ ժամանակսն բնութիւն , առ դիմագարձսն համարձակութիւն , և որք ընդ ձեռամբ են՝ բարեմտութիւն :

Կուտ թագաւոր Ղակեդեմոնացւոցն ասէ ցթրակացիսն որք խրոխտային 'ի վերայ նորա . Եւ իմ տեսեալ է ուղիս հեղեղաց որոտացեալս , այլ առ սուղ ժամանակս :

Ե

Արիտարիւն .

Ազեքտանդր խրատեալ լինէր 'ի
բարեկամացն 'ի գիշերի երթալ 'ի
պատերազմ . առէ . Ոչ է Թագաւո-
րական՝ գողանալ զյաղթութիւն :

Սա աեսեալ զոմն անուանակից
իւր զի երկնչէր 'ի պատերազմի , ա-
ռէ . Պատանի գու , կամ զանունդ
փոխեա 'ի քէն և կամ զսիրտդ :

Զ

Յադագս ընչից .

Պղիաարքոս առէ . Ոչ զերիվար
չարագլուխ առանց սանձաց , և ոչ
հարսառութիւն առանց իմաստու-
թեան զգուշութեամբ պահէ զու-
նդս իւր :

Ոչ սեղանն առանց հացի, և ոչ ճոխութիւնն առանց զգաստութեան ունի զհեշտութիւն :

Յօր պատերազմի երկաթ լաւագոյն է քան զոսկի, որպէս 'ի կենցաղի բան քան զճոխութիւն :

Արիստոտէլ ասէ . Աղքատութիւն բազում ընչից է կարօտ, իսկ ազահութիւն ամենայնի :

Պիսիգոն ասէ . Ոչ զձի ազնիւ գովեն վասն օոկեկուռ փոկոցն, և ոչ զմարդ վասն ընչիցն . այլ որ առաքինութեամբ և իմաստութեամբ կատարեալք իցեն :

Սոկրատէս ասէ . Արհամարհեա որ ինչս ստանայ և վայելել ոչ գիտէ, քանզի նման են որ ձիս ստանան և վարել ոչ գիտեն :

Վասն երկու պատճառի ստացիս ինչս . մի՝ զի զհասեալ տուգանս 'ի վերայ քո գիւրտու վճարեսցես, և միւս՝ զի 'ի վատաբաղդիլ բարեկամի՝ օգնեսցես :

Դիոգէնէի հարցին թէ ընդէր ոսկին գեղին է գունով, ասէ . Զի բազում խնդրողս ունի :

Սորա տեսեալ զԺառայս Անաբ-
սիմէի զի բառնային բազում տնօթս
ոսկեղէնս և արծաթեղէնս , ասէ .
Չամաչէ՞ զայդ ամենայն ունել և
զանձն իւր ոչ ունել :

Սոկրատէս ասէ . Քրառւնք ար 'ի
կողից իւրոց իցեն , քաջաձեք և գե-
ղեցիկք են . նոյնպէս և ինչք յիւ-
րոց վաստակոցն :

Մեծատանց և անառակաց ինչք՝
նման իցեն թզենեաց որ յանկոխ և
'ի գոժուարին աեղիս իցեն , յորոց 'ի
մարդկանէ ոչ ոք հասանէ ընդու-
նել , այլ ագռաւք և թռչունք . նոյն-
պէս և 'ի նոցանէ բոլք և շոգմոգք
ասնին :

Դիմոկրատէս ասէ . Հանապա-
ղորդ է 'ի վերայ մարդկան ցտնկու-
թիւն ընչից , և յորժամ ոչ են ստա-
ցեալ՝ այրէ . իսկ որ ոտացեալն է՝
տանջէ հոգովք և թախծեալ տըրտ-
մութեամբ :

Քսենոփանէս զմեծատուն ան-
հրահանգ՝ ազբ արծաթապատ կո-
չէր :

Է

Արծաթսիրոշրիւն .

Պալատարքոս տսէ . Կեանք արծաթաթափրացն նման է սգաւորաց սեղանոյ , որ թէպէտ զամենայն ինչ ունին՝ բայց զայն որ ուրախ առնէ՝ ոչ ունին :

Ոչ խօսք 'ի մեռելոյ և ոչ շնորհք սիրոյ յարծաթաթիրացն ոչ է պարտ խնդրել :

Մեղուք տու մեղք , և արծաթասէրք առ շահս վաղ հասանեն :

Կեանք արծաթաթիրացն 'ի ցանկութեան շահիցն է . վասն որոյ և յափշտակութիւն ընչիցն՝ որպէս զթափումն արեան զմահ 'ի վերայ ածէ նոցա :

Կզիտարքոս ասէ . Արծաթասիրացն հարստութիւնքն՝ որպէս արեգակն մտանելով ոչ զոք 'ի կենդանեացն ուրախ առնէ :

Երբինժմոս զի նախատիւր յումն-
մնէ թէ զբազում հռետորս ուսու-
ցանեա, և գու աղքատ կեաա, ասէ.
Սակայն զի ոչ ուսուցի արծաթախ-
րել:

Դեմոսթենէս տեսանէր զարծա-
թասէր ոմն մեռեալ տանելով 'ի
տապան, ասէ. Սա է կեանք ա-
ռանց կենաց կրթեալ, զի պլոց
զկեանս իւր եթող:

Մեծատունք ջրգողի նմանեալք
են. որպէս նոքա լցեալ ջրով ծա-
րաւի են միշտ, նոյնպէս և սղքա:

Թէոպրիտէս ասէ. Բազումք 'ի
մեծատանց վերահայեցողք են ըն-
չից իւրեանց և ոչ տեարք, քանզի
անիշխան գողով ստանին:

Արիստէս նախատեալ լինէր 'ի
մեծատանէ ումնմնէ վասն աղքա-
տութեան. և նա ասէ. Աղքատու-
թիւն զիս ոչ պատմագրէ 'ի չար,
այլ հարստութիւն քո զքեզ բազ-
մագէմ և խառնակ ոչ սակաւ պար-
տաւորեացէ:

Դիմոնիգեսի հարցեալ թէ հա-
րստութիւնն իցէ լաւագոյն եթէ

խմաստութիւն , և նա ասէ . Ոչ գիտեմ , այլ տեսանեմ զխմաստունս կանգնեալ 'ի գրունս մեծամեծաց :

Ղուկիոս ասէ . Յերկիր ելայ մերկ , և ընդ երկիր մտից նոյնպէս . ընդէր յունայն փութամ մերկ ըզվախճանն ունելով :

Արիստեմոն ասէ . Որպէս զմի գինի արգեալ , յորմէ ոմանք գինեհարին և ոմանք հեղանան , նոյնպէս և հարստութիւն :

Բէռվոս հանգիպեալ բազում գանձուց՝ անտես առնէր , և 'ի վերայ անցեալ գնայր որպէս զօջինչ տեսեալ :

Մուքինոս ասէր ընդ ումնմն . Եթէ 'ի Պարսիկս էիր ծնեալ՝ ոչ փութայիր բնակել յԵլլագա , այլ անդկայիր բարեբախտեալ . և արդ յաղքատութիւն ծնեալ՝ ընդէր փութաս հպարտանալ , և չկեաս այնպէս բարեբախտեալ :

Բէռզինդէս ասէ . Ոչ աղօթեմ հարստանալ , նա և ոչ ցանկամ . այլ եղիցի ինձ կեալ 'ի սակաւուց և մի ունել ինձ չար :

Սահրատէս ասէ . Մեծայրացս
կարծեա մի զայնս՝ որ զմեծագոյնս
և զլայն ագանին , որպէս թէ կա-
րողք իցեն , այլ զայնս՝ որ չափա-
ւորացն իցեն սիրողք , և կարողք
յորս և ձեռնարկեն :

Ընդ Դիմոկրիտէս հարցեալ ոմն
թէ ո՞րպէս եղիցի ոք մեծատուն , ա-
սէ . Թէ ցանկական բնութեամբն
աղքատ իցէ :

Ի մեծամեծ ախարցն ազատեալ
իցեն աղքատքն , 'ի սպառնալեաց ,
'ի նախանձուէ և յատելութենէ ,
որում մեծատունք հանապազ բնա-
կակիցք իցեն :

Ը

Յադասցս փատաց .

Պղիտարքոս ասէ . Տունկք յար-
մատոց աճեն և փառք 'ի հեզու-
թենէ :

Արիստատէլ ասէ . Իջխանութիւն
մեծ է ոչ ընդունել պատիւ , այլ

արժանի պատուոյ զանձն կացուցանել:

Սոկրատէս ասէ . Որոց փառաց ցանկայ ոք՝ նոցին և բարեաց գործոց:

Աղեքսանդրոս Թագաւոր Հնգկի ումնմն ազեղնաւոր գոլ, և համարելոյ՝ ի մատանին հարուլ, հրամայէ ցուցանել զայս . և նա ոչ կամեցաւ առնել: Իսկ Աղեքսանդրոս բարկացեալ, հրամայեաց սատակել զնա, և առեալ տանելին՝ ի տեղի սպանմանն, և հարցանելին մեղադրանք . ասէ ցտարողն . յամանակ բազում է՝ յորում զազեղն ի ձեռն ոչ առի, և յանկանելոյն ի փառաց երկեայ: Չայս վաղվազակի ծանուցին Թագաւորին . և նորա զարմացեալ յոյժ, արձակեաց զայր ըն՝ ձիր բազում շնորհելով նմա, զի մանաւանդ զմահ յանձն էառ, քան փառացն անարժան երևել:

Թէոփրաստոս ասէ . Չպատիւ և զչնորհա ոչ ի ձեռն բանից պարտ է խնդրել, այլ ի ձեռն բարեաց գործոց:

Յադագս Մահոռան և փոխելոյ
'ի կենաց .

Արիստոտէլ ասէ . Ի կենաց աշխարհիս որպէս 'ի սեզանոյ պարտ է յառնել . ոչ քաղցեալ և ոչ յագեալ , ոչ ծարաւ և ոչ արբեալ :

Որք 'ի ժամ մահու կտակս գրեն , նման են որք 'ի ժամանակի նաւակոծութեան զհարկաւոր նիւթս որոնեն :

Պղիտարքոս ասէ . Լաւ է մեռանել՝ քան մեղք զողին խաւարեցուցանել :

Սոկրատէս ասէ . Լաւագոյն համարեա զքարւղբ մեռանելն , քան ապրել չարաչար :

Ռամեսէս թագաւոր , քանզի որդի նորա մեռեալ էր , և խմաստասէրք նորա գրեցին այսպէս . Մինչ

ոչ էր , ոչ տրտմէիր , մի և այժմ՝
յորժամ ոչ է՝ տրտմեսցիս . զի զկնի
նորա փոքր մի և գու ոչէանաս :

Դիոգինէս տեսեալ զոմն ողբա-
լով զի յօտարութեան մեռանէր ,
ասէ . Զի՞ լաս ունայն . ամենայն
անգլոյ ճանապարհ՝ մի է 'ի գժո-
խըս ('ի գերեզման) :

Եւրիպիդէս ասէ . Պարտ է զնոր
ծնեալս ողբալ , զի 'ի չարիս գան .
իսկ զվախճանեալսն խնդութեամբ
յուզարկել :

Եպիկուրոս ասէ . Առ ամենայն
ինչ զգուշութիւն հնար է . իսկ
յաղագս մահու ամենայն մարդիկ
'ի քաղաքս անպարիսպս են բնա-
կեալ :

Մոնիոս ասէ . Ի վերայ մեռելոյ
մի երբեք տրտմեսցիս , քանզի հարկ
իցէ արդեօք մեռանիլ . այլ 'ի վերայ
այնոցիկ որ չարաչար մեռանին :

Սեկունդոսի տեսեալ զոմն զի առ
վտանգի մահ կոչէր անձին , ասէ .
Ով գու , ընդէր կոչես զայն , որ
թէպէտ գու ոչ կոչես՝ ինքնակոչ
գայ :

Ստեփանոս յատելն յնա թէ Ա
թենացիքն զձիւ մահու հասին 'ի
վերայ քո, ասէ. Նախ քան զնոսա՝
բնութիւնս :

Սա հարցեալ թէ զի՞նչ են զը-
ժոխք, ասէ. Ոչ ես անդ երթեալ
եմ, և ոչ անտի ոք եկն :

Անաքսագորաս ասէ. Երկու վար-
դապետութիւնս գիտեմ վասն մա-
հու. մի՝ զժամանակն որ նախ քան
զլինելն, և մի՝ զքուն :

Սա գանկելով երբեմն 'ի բռնաւո-
րէ, և ասէ. Հարեք զպարկն Անաք-
սագորեայ, զի զԱնաքսագորաս ոչ
կարեք հարկանել :

Կուսիանացիքն լան զծնեալն և
երանեն զվախճանեալն :

Սեքստոս ասէ. Արովհետեւ հոգի
ոչ թաղի ընդ մարմնն, և ոչ է պարտ
զարդարել զգիական :

Գերեզմանի հաւատարիմ սիրե-
լի ոչ ոք է :

ԶԱնաքսագորաս հարցին թէ ո՞ւր
թաղեսցուք զքեզ. ասէ. Ես ոչ մե-
ռանիմ և ոչ թաղիմ. իսկ ամանն
իմ ո՞ւր և ընկեսցի՝ պատշաճ է :

Սեկունդոս զմահն քուն տասց ,
 և երկիւղ մեծատանց և իղձք ապրա-
 տաց :

Փիլիստոն ասէ . Ջհոդի մահ ոչ
 կորուսանէ , այլ անմաքուր կեանք :

Պիւթադորի հարցին թէ քանի՞ն
 է մարդկան կենցաղս . 'ի վեր ելեալ
 'ի տանիս՝ յառեցաւ սակաւ :

Աւրիտիւն իմաստասէր ասէ . Չար
 է մահ . և զխնդ շար զի ոչ զգամք :

Ժ

Վասն յառազգոյրեան .

Դեմոսթենէս ասէ . Որպէս զցո-
 րեան ոչ 'ի գեղեցիկ դաշտէ և յար-
 տէ գովեմք , այլ որ հաց գեղեցիկ
 լինի 'ի կերակուր , և ոչ զայր 'ի
 յազգէ աղնուէ , այլ որ բնութեամբ
 և յեղանակաւ լաւագոյնք իցեն :

Ջաս հարցեալ թէ ո՞յք իցեն քա-
 ջատահմն , ասէ . Որք յողթեն վա-
 ոաց և ընչից և հեշտութեանց և

կենաց անցաւորաց . և որ սոցին հա-
կառակացն վեհագոյնք իցեն՝ ազ-
քատութեան և անփառութեան ,
ցաւոց և մահու :

Եւրոպիգէս ասէ . Եւ ոչնչ է
բարետոհմութիւն ընչիւք . զի զա-
մենայն վատթարս ինչք մեծացու-
ցանեն , և յառաջինսն կացուցին :

Թէոպիտոս ասէ . Քաջազգի ա-
սեմ՝ ոչ որ 'ի գեղեցկաց և 'ի բա-
րեկեցաց իցեն՝ ծնեալ , այլ որ զգե-
ղեցիկսն և զբարին եկեալ գործի-
ցեն :

Զենոն ասէ . Ոչ է պարտ ընտրել
որ 'ի մեծամեծ քաղաքաց իցեն ,
այլ որ մեծք 'ի քաղաքաց ելանիցեն :

Թէոպիգէս ասէ . Ի քաջազգաւ
թիւն մի ոք պարծեոցի . զի մի կաւ-
ռանին ամենեքեան 'ի նախնեաց . որք
'ի ծիրանիս իցեն և որք 'ի խոր ազ-
քատութեան մահալիցք են :

Սոկրատէս նախատեալ լինէր Թէ
'ի հարց աներեւանից իցես . և նա
ասէ . Այգ է իմ գովութիւն , զի
յինէն սկսանի ազգ իմ :

Եւկլիտոս ասէ . Յոլովք գտանին

կերպիւ քաջատոհմիկ , իսկ մտօք
վատազգի :

Եպիքարմոս ասէ . խեղդիմ քաջ-
ազգի ասել ումեք , յորժամ բնու-
թեամբ և վարուք վատազգի գող-
դի զինչ հազորդի կուրի հայելի :

Ժ Ս.

Յադագս Լռօրեան .

Պղտաբբոս ասէ . Ձոր լռելն
խորհիցիս , մի ումեք ասիցես . և զի՞
յայլոց պտհանջես զհաւատ լռու-
թեան՝ զոր անձին քո ոչ շնորհե-
ցեր : Եւ լռելն ոչ միայն անկարի ,
որպէս Յովսեպոս ասէ , այլ և ան-
տրտումն և անտագնապ :

Ջենոնի հարցեալ թէ զինչ ա-
սասցուք վասն քո առ թագաւորն ,
ասէ . Ոչ այլ ինչ , այլ եթէ ծեր
ոմն է յԱթէնս , ըմպելոյ բաժակի՝
լռելոյ ունի զկարողութիւն :

Արիստոտէլ ասէ . Որոյ չէ լռել ,
նա և ոչ խօսել :

Յըմբել գինւոյ անհնար է լռել :

Սմա հարցեալ թէ զինչ է գը-
ժուարարգելի ըմբռնել 'ի մարդ-
կանէ, ասէ. Լռելն զոր ոչ է պարտ
խօսել :

Սոկրատէս՝ յասելն թէ զայլս ու-
սուցանես խօսել և գու լռես, ասէ .
Եւ յեսան ոչ է բնաւորեալ հատա-
նել, այլ զսուրն սրել առ 'ի հա-
տանել :

Երկուս արասցես ժամանակ խօ-
սելոյ . մին՝ զոր գիտիցես յայտնա-
պէս, և միւսն՝ 'ի հարկէ խօսել . յոյժ
լաւ իցէ խօսելն քան զլռելն, իսկ
յայլն լաւ է լռութիւն :

Ի չար առնէ և 'ի լռեացէ, որ-
պէս 'ի շանէ գաղտառուէ, 'ի լռե-
լութենէն պարտ է առաւել երկըն-
չել քան թէ 'ի ձայնէն :

Թէոպրատէս տեսեալ զպատանի
'ի սեղանի լռելութեան ճգնելով,
ասէ . Թէ գիտես վասն որոյ լռեսդ՝
բարիոք առնես . ապա թէ խրա-
տեալ իցես՝ անխրատաբար լռես :

Պիտտակոս ասէ . Չոր հանդեր-
ձեալ իցես առնել՝ մի ասիցես, գու-
ցէ 'ի չկարելն՝ ծաղր լինիցիս :

Թէ 'ի փնառ ինչ որ գացի , լռել
պարտ է , թէ և խօսնակ որ իցէ :

Բաժանեալ զօրն 'ի գործ , և լռել
լռութեան մասն հան :

Աղէքսանդրոս 'ի հարցանելն թէ
ընդէր Ղակեդմոնացիքն ոիրեն ըզ-
պակասարանութիւն , ասէ . Զի
մերձ է 'ի լռելն :

Դիմոկրատէս տեսեալ զոմն զի
շատ և անհրահանգ խօսէր , ասէ .
Սա ոչ եթէ խօսել կարող է , այլ
լռել անկար է :

Սողոն ասէ . Կնքեա զբերան քո
լռութեամբ , և զլռութիւն ժամա-
նակաւ :

Սիմոնիդէս ասէ . Կամ զլռու-
թիւն պարտ է ստանալ կամ զբան
օգտակար :

Որք լռեն՝ ոչ երբեք զզջացին .
իսկ որք խօսին՝ բազում անգամ :

ԶԴիոգինէս նախատէին զբերան
ունելով հոտեալ , ասէ . Ի բազմա-
գէմ պատմելոյ զանճառելիսն հո-
տեցաւ բերան իմ :

Կղիտարքոս ասէ . Յօտար ոմանց
նոտելով 'ի սեղանի , հարկիւ պա-
տուեա զիմաստասէրն :

Դիտեիքէս ասէ . Լաւ է լսել՝
քան ունայն ինչ խօսել :

Ժ Բ

Բաղդ և Անբաղդոսիւն .

Ինքն ասաց . Ոչ հիւանդաց բազմական , և ոչ անմտաց բախառութիւն օգուտ է :

Հիւանդաց բեռինք , և անմտաց բարեբախառութիւն միապէս է :

Բաղդն նման է չար պատկոզի . զի որպէս զնա՝ բազում անգամ զանարժանան պսակէ :

Բաղդն նման է աղեղնաւորի , որ 'ի նպատակն երբեմն 'ի մօտ և երբեմն 'ի հեռի ընկենու :

Սոկրատէս ասէ . Ձի նախատես զգիպուած ուրուք , զի բաղդն հասարակաց է :

Ժամանակ մարտի երեւցուցանէ զճմարտապէս արիքն , իսկ անբազութիւն զխելօքան :

Կղիստորքոս ասէ . Ձանբաղդու-

Թիւն քո Թաքո՛ , զի մի զԹշնամին
քո ուրախ արասցես ,

Ոչ ինչ՝ի մարդկայնոցս ստուգա-
պէս կարծեա . և զայս գիտելով ոչ
ի բարեբաղդէն քո ուրախասցիս ,
և ոչ ի վատաբաղդէն տրամեացիս :

Աղեքսանդրոս տեսեալ զԴիոգի-
նէս զի ննջէր ի կարասի , ասէ . Ո՛վ
կարաս լի իմաստութեամբ : Եւ նո-
րա զարթուցեալ ասէ . Ո՛վ Թա-
գաւոր , կաթ մի բաղդի ըսւ է ինձ
և ոչ խելք կարասով , յոր ոչ մեր-
ձակայիլն՝ վատաբաղդին խելքն : Եւ
ոմն ի մերձակայից զայն լուեալ ա-
սաց . Շիթ մի իմաստից լու է ինձ
և ոչ ծովակա բաղդից :

Ժ Գ

Գինի և Արքեցոսրիւն .

Պղիտարքոս ասէ . Ապականի աշ-
խարհս հրով և ջրով , և տունք ար-
բեցողաց գինւով :

Դիոգինէս ի յոյժ մատուռակէն

հեղույր զգիւնին , և 'ի մեղադրելն ա-
սէ . Թէ ըմպեմ' զինքն և զիս կո-
րուսանէ . լաւ է ամա միայն կորըն-
չել :

Կզէտոս առ այն որ ասաց նմա՝
չամաչե՞ս արբենալ , ասաց . Եւ դու
չամաչե՞ս զարբեցողան խրատել :

Սմա հարցեալ Թէ զեւրդ լայք
յարբեցութեանն , ասէ . Զոր ինչ
յարբեցութեան գործէ՝ 'ի լուրջ
ժամու առաջի աչաց ունի :

Ամաքարէս ասէ . Իմատուռակելն
բաժակի՝ զառաջինն արբեա առող-
ջութեան , զերկրորդն՝ Թշնամա-
նաց , զերրորդն՝ մոլեգնութեան :

Կզիտարբոս ասէ . Անապակ' ըզ-
բազումս 'ի սակաւէ հարկ է իմա-
նալ . զի ոչ եթէ 'ի բազմութիւնան
հայելով խելագարի ոք , այլ բնու-
թիւն ըմպողին :

Դժուարին է յորժամ ոք առա-
ւել քան զոր արբեի խօսեսցի . և ոչ
տեսանելով այլ օրսէս 'ի կար-
ծեացն :

Քսենոփոն ասէ . Արբեցող կա-
ռավար և նաւավար և զօրավար մի

են, զի չքեն զամենայն. եթէ նաւ,
եթէ կառւս, եթէ զօրս, և ոչ ոք 'ի
սոցանէ ուղիղ վարի:

Մենանդրոս ասէ. Գինի և թըշ-
նամանք՝ դիտել յանդիմանել առ-
բարեկամս զբարեկամացն:

Ի գինւոջ մի շատախօս լինիցիս,
զի ցուցանիցես հրահանգս. քանզի
կաղ է զոր խօսիսդ:

Ժ Դ

Շոգմոգք և Շոգմոգութիան.

Պղտարբոս ասէ. Փայտ 'ի հրոյ
մաշի և տուն 'ի շոգմոգաց:

Որպէս նապաստակի շունք, նոյն
պէս և սիրելւոյ շոգմոգք:

Խնդալ պարտ է ընդ տրամեցու-
ցանելն քան ընդ շոգմոգելն. քան-
զի նոքա զգաստացուցանեն, և սո-
քա թոյլս և ծոյլս դործեն.

Դիողինէս ասէ. Ի վերայ շոգմո-
գաց՝ որպէս 'ի վերայ գերեզմանաց՝
անուռն մարդոյ միայն գրեալ է:

Սմա հարցեալ թէ ո՞ր 'ի գաղա-
նաց չարաչար խածանէ, ասէ . ի
վայրենեաց օձ և ինձ, և յնտա-
նեաց շոգմոգ և զբարտոզ:

Կրատիտաւոտէս զորդի մեծա-
տան տեսեալ 'ի մէջ շոգմոգաց, ա-
սէ . Պատանի գու, ողորմիմ քում
պաշարմանդ:

Սոկրատէս ասէ . Ատեա զշոգ-
մոգսն իբրև զմոլորեցուցիչս . քան-
զի երկոքինդ՝ զայնոսիկ ոյք հաւա-
տան նոցա՝ վաղվաղակի վնասեն:

Ժ Ե

Վասն պատուոյ հարց .

Արիստոտէլ ասէ . Պարտ է որ-
գւոյ պատուել զչայր առաւել քան
զծառայս, զի որգւոցն՝ բնութեամբ
է հնազանդութիւն, և նոցա 'ի
հարկէ:

Սոկրատէս ասէ . Այնպէս ըն-
առ ծնողս քո, որպէս կամիս լինել
առ քեզ զորդիս քո:

Աղէքսանդրոս Թադաւոր 'ի հարցանելն թէ զո՞վ մանաւանդ սիրես, զՓիլիպպոս հայր քո թէ զԱրիստոտէլ վարդապետն քո, և ասէ. Զմինն՝ զի կելոյ եղև ինձ պատճառ, և զմիւսն՝ զի բարիոք կելոյ:

Սմա զծանր հրամանս տայր մայր իւր Ոլոմպիոգ, ասէ. Ո՞վ մայր, դառն իմն տնահարկ իննամսեայ ժամանակի պահանջես յինէն:

Եւրիպիդէս ասէ. Որ 'ի ժամանակի կենաց իւրեանց զծնողս իւր պատշաճարար պատուեսցէ, նա 'ի կեանս և 'ի մահու՝ Աստուծոյ սիրելի է:

Սողոմի հարցեալ թէ ընդէր հեղինացւոց օրէնսդիրքն պատիժ ոչ գրեցին դանողացն զծնողսն, ասէ. Զի ոչ դիտէին թէ յայնքան լրբութիւն դան ոմանք:

Պղատոն տեսեալ զոմն մեծարանել 'ի վերայ ծնողաց իւրոց, ասէ. Չամաչե՞ս մեծարանել 'ի վերայ, յորոց մեծարանելոյ արժանի եղեր:

Ոչ գոյ մեծագոյն պատիւ զաւակաց՝ քան թէ բարի ծնողաց լինիցին

զաւակէք, և ծնողացն զբարի պատիւ արժանաւորապէս մատուցանել:

Սոկրատէս ասէ. Որպիտի հաս մատուցանեն ծնողացն քոց, զնոյն 'ի ծերութեան քում ընկալցի յորդուոց քոց:

Ժ Զ

Յադագս դաստիարակութեան
որդաց .

Եպիքտետոս ասէ. Չորդիս քո փութիւն խրատեալս թողուլ քան թէ հարուստս:

Ընդ որդիս մի ծիծաղեսցիս, զի մի յեաոյ լացցես զնոսա:

Փեսայի թէ հանդիպեցար՝ դուեր որդի, ապա թէ ոչ՝ կորուսեր ըզդուստրն քո:

Դուստր ստացուած օտար է, և թշնամանք հօր:

ԶԳիւթագորի զդուստր Արիս.

առտեղի հարցեալ, Ո՞ր գոյնն գեղեցիկ, ասէ. Որ յամօթոյ:

Դեմոսթենէս ճարտար՝ ասէ. Ազատ մարդոյ մեծ հարկաւորութիւն է ունել զամօթ. իսկ ծառայի տանջանք մարմնոյ է ունել զամօթ:

Ժ Է.

Յաղագս օրինաց .

Որպէս մարմին առանց հոգւոյ մեռեալ է, նոյնպէս և հոգի առանց օրինաց մեռեալ է և աւերակ:

Կիւրոսի հարցեալ թէ զո՞վ ատես յանիրաւաց, ասէ. Որ օրինաց ոչ հնազանդին:

Սեւեւկոս զուկարացւոց քերթողն և օրէնսդիր, զօրէնս՝ սարդի ոստայնից օրինակէ. քանզի ՚ի սարդի ոստայնն յորժամ ճանճ կամ մօխի կամ յայլ տկարագոռնից անկանի, ըմբռնի անգրէն. իսկ յորժամ պիծակ կամ մեղու կամ այլ ինչ յայսպիսեաց՝ վազվազակի խզեն

հանգերձեւով և առ ոտն հարկանելով. նոյնպէս և օրէնք յորժամ յաղքատաց զոք ըմբռնեն հաւանեցանելով ցուցանեն զգորութիւնսն. իսկ յորժամ 'ի մեծամեծաց կամ 'ի զօրեղաց, խզեն վաղվազակի և արտաքս ելանեն:

Սողոնի հարցեալ թէ որպէս շինի քաղաք, ասէ. Յորժամ քաղաքացիքն իշխանաց հնազանդին, և իշխանքն օրինաց:

Ուր դեղք բազումք և բժիշկք են, անգ և ցաւք բազմապատիկք. և ուր օրէնքն յաճախեն, անգ և անօրէնութիւնք յոլովք:

Բնութիւն քաղաք՝ ամուր քան զօրէնս. քանզի զնա ոչ ոք կարէ փոխել, իսկ զօրէնս բազումք:

Սուրատէս ասէ. Օրէնք կամին բարեգործեւ զժամանակն, այլ սակայն ոչ կարեն. զի առ հնազանդեալսն միայն ցուցանեն զգորութիւնս:

Որպէս փրկութիւն հիւանդաց բժիշկք են, այնպէս և զօրեղոցն օրէնքն:

Ժ Ը

Յադագս անատակութեան .

Մենանգրոս տեսեալ զոմն զի զոռն հայրենի անցուցեալ էր անտակ սեղանօք, և նստեալ ուտէր պառզ ձիթենւոյ և ըմպէր ջուր և էր յարեն, ասէ ցնա . Ո՛ր պատանի, թէ այգպէս պարկեշտութեամբ էիր ճաշակեալ, ոչ այգպէս աղքատաբար ընթրէիր, այլ բազում և անուշահամ խորտկօք շատանայիր :

Յոյժ բարեբաղդիկ լինել առաւել քան զարժանի, պատճառք վատաբաղդութեան անմտիցն լինի :

Քսենոփոն ասէ . Ոչ ի սկզբանէ հանդիպիլ բարեացն այնպէս չարչարէ, որպէս հանդիպիլն և զգիլ անդրէն :

Չենոն առ այնոսիկ որ առաւել փափկանային և պարծէին զի շատ

ունէին դանձաւ, ասէ . Ապա ուրեմն
 ոչ մեղադրելի են խոհակերքն յազն
 առնել զխորտիկն, զի ունին շատ ազ:

Ժ Թ

Յադագս խրատոց .

Պղտաղքոտ ասէ . Օտարքն 'ի
 ճշմարտութենէ, իսկ անխրատքն
 յիրէ իւրեանց մոլորին հանապազ:

Պղատոն ասէ . Ամենայն մական-
 ցութիւն որոշեալ յարդարութենէ
 և յայլոց առաքինութեանց, խա-
 րէութիւն և ոչ իմաստութիւն ասի:

Սոկրատէս ասէ . Որպէս զմեղուն
 տեսանեմք 'ի վերայ ամենայն ծաղ-
 կանց նստեալ, սակայն զպիտանին
 առնաւ, նոյնպէս ամենայն իրաց
 պարտ է հմտանալ, սակայն զօգտա-
 կարն առնուլ:

Պարտ է զբանից դանձարանն
պահել քան զընչից:

Դեմոսթենէս զարմատ խրատուն
դառն ասէր և զպտուղն նորա քաջոր:

Խրատն բարեշնորհիցն զարդ է,
իսկ վատաշնորհիցն ապաւէն:

Զքաղաքս արամբք և ընչիւք, իսկ
զանձինս՝ ուսմամբ և խրատու պարտ
է պայծառացուցանել:

Սոկրատէս տեսեալ զոմն մեծա-
տուն անհրահանգ և առանց խրա-
տու, ասէ. Ահա ոսկի անասուն:

Եւ ՚ի հարցանել նմա որումն թէ
զինչ է ՚ի կենդանեացս գեղեցիկ,
ասէ. Մարդ խրատու զարգարեալ:

Սողոն քանզի նախատիւր թէ ՚ի
դատաստանի ջատագով վարձեաց,
ասէ. Եւ ՚ի ժամ ընթրեացն խոհա-
կերս ստացայ:

Ի

Յադագս բժշկաց .

Տրոփիլոսի ասեն ոմանք հարցա-
նելով թէ ո՞վ իցէ բժիշկ կատարեալ
և նա ասէ. Որ զհնարաւորն և զան-
հնար ճանաչէ:

Երինոս ասէ. Բժիշկ և բարեկամ

զայն համարեա որ 'ի նեղութեան
օգնել կարեն :

'Ահիողնոս չարութեամբ բռնի ասե-
լով մեծ ունել զօրութիւն յայնմ
արուեստի, ասէ. Ո՛րպէս ոչ. քան-
զի այնչափ սպանանելով անձին մե-
ղադրանս ոչ ունի :

Սա զբռնիչ ոմն բարեբաղդ ա-
նուանէ, ասելով թէ զյաջողութիւն
և զմանկաբաղդութիւն քո արե-
գակն տեսանէ, իսկ զսխալանան և
զլնասն՝ երկիր ծածկէ :

Սա զբռնիչ ոմն գովէր ասելով.
Յոյժ գիտեմ զհմտութիւն քո և
գովեմ, զի ոչ թողուա զհիւանդս
յերկարել 'ի ցաւս, այլ վազվազա-
կի փոխադրես 'ի կենաց :

Ի Ս.

Յադագս երդման .

Սոկրատէս ասէ. Պարտ է մար-
դոյ զբանս՝ վերագոյն երգմանց առ-
նել : Եւ լինի երդումն վասն երկու

իրաց . մին՝ վասն զի զանձն 'ի կաս-
կածանաց ազատել , և երկու՝ զբա-
րեկամս հանել յորոգայթից . այլ
վատն ընչից՝ ոչ եւս :

Որ երգման ընկերին չհաւատայ ,
դիւրին է նմա և սուտ երգնուլ :

Երինոս ասէ . Բազումք 'ի մարդ-
կանէ պատուիրեն բարեկամացն
յիրաւին երգնուլ . այլ ես բնաւ ոչ
թռչել յերգմնասիրութիւն՝ գովե-
լի ասեմ :

Ի Բ

Յադագս մեղաց խոստովա-
նութեան .

Արիստոտէլ ասէ . Ոչ արտաքոյ
անմեղին կացուցանէ զանձն իւր , որ
զիւր մեղսն հեղութեամբ խոստո-
վանի :

Դիմութենէս ասէ . Ախտք մարդ-
կան . ոչ գովելով և ոչ թաքուցանե-
լով ողջանան , այլ պատմելով բժշչ-
կացն , նոյնպէս և ոչ մեղքն :

Պիւթագորաս ասէ . Զմեղս քո մի փութասցիս ծածկել բանիւք , այլ խայտառակաբար յանգիմանութեամբ քժչկել :

Կղիտարբոս ասէ . Ոչ զհուր ընդ հանդերձից 'ի մի պարտ է ժողովել , և ոչ զչարութիւն ընդ երկար ժամանակաւ 'ի սրտի :

Ի Գ

Յադագս Լախախնամոսքեան .

Եպիկուրոս ասէ . Շնորհ երանելի բնութեանն , որ զհարկաւորն մեզ դիւրաստացս արար , իսկ ըզդժուարաստացսն ոչ հարկաւոր :

Թէոպղիմոս ասէ . Մի պտտճառչարի զԱստուած կարծիցես , և մի առանց նորին վատարազգիլ զմեզ կարծիցես :

Պլատոն ասէ . Յորժամ խորհի Աստուած բարի առնել քաղաքի . արս բարիս յարուցանէ , տռնէ քաղաքացիս . իսկ յորժամ չար ինչ

խորհի վասն նորին , բառնայ զբարիսն յայնմ քաղաքէ : Նոյնպէս և ոչ ուսանելով գող և ոչ բնութեամբ զառաքինութիւն , այլ աստուածային բանին հասանէ տոացելոցն ամենայնի , և աստուծով բաղդ և ժամանակ զմարդիկ նաւաւարեն :

Դիմագրոս ասէ . Որչափ արգարոցն գործակից լինի Աստուած , այնչափ և անիրաւացն :

Բիանգոս ասէ . Չխնդրողսն յԱստուծոյ խելս բարիս , և զինքեանս անխրատս գող՝ անիմայ ասեմ . քան զի ոչ գեղադործողի՝ աղօթիւք տալի գիծ և գեղեցկութիւն նկարից , և ոչ երաժշտականաց՝ երաժիշտ և հագներգութիւն , եթէ ոչ ուսմամբ ընդունին զհմտութիւն արուեստիցն . նոյնպէս և ոչ իմաստուն հնար իցէ ումիք աղօթիւք լինել , եթէ ոչ ուսմամբ ստանալով առցէ :

Ելեւկոս ասէ . Որպէս պատուիրեցաւ և ամենեցուն այսպիսեաց՝ քաղաքաց և քաղաքուհեաց և բնակչաց՝ յիշել զԱստուած զի է , և գա-

առաւելան արձակէ 'ի վերայ անբա-
ւաց՝ յորում լինի վախճան ամե-
նայնի :

Ի Դ

Յադուգս կնոջ չարարարոյի :

Սեքստոս ասէ . Ի վերայ չար կա-
նանց բարւոք է կնիք :

Դիմոկրատէս ասէ . Ընդ իշխա-
նութեամբ կանանց գրաւիլ մեծ
նախատինք են :

Աինն Դիմոգինէ 'ի Ժողովս կա-
նանց յասելն ցնա թէ զխարդ 'ի մե-
ծութեան գոլով դու միայն 'ի կա-
նանց ոչ զգենուս զարդ , ասէ . Անոջ
զարդ այն իւր է . զի չէ զարդ այն՝
որ յոչ գոլ առն կապտեն զնա :

Պիւթագորաս ասէ . Ի հուր և 'ի
կին անկանել մի է :

Փիլաքսիոս յասելն ցնա թէ զխարդ
Սոփոկլէս քաղցրագոյն 'ի ներքս ա-
ծէ զկանայս , և գու չարս կոչես ,
ասէ . Նա որպէս պարտ է լինել

կանանց ասէ . իսկ ես՝ որպէս եմն
կանայք :

Մենանգրոս ասէ . Ղուկիոս վասն
կնոջն զոր սիրեաց՝ լուսով ճրագի
կորեաւ . զի կինն նորա ճրագ եդ 'ի
ծովեզերին մինչգեռ լողայր 'ի ծո-
վուն . դիմեաց երթալ առ կինն . և
նա անցոյց զճրագն , և հեղձաւ այրն
'ի ջուրս անողորմ :

Փիլիատոն ասէ . Չար ինչ քան
զկին չկայ . զի հայրն և մայրն որք
անուցին զնա , յաւելլուն և տան 'ի
վերայ գլխոյ թախանձանս , և հա-
նեն 'ի տանէն զնա , զի տարեացին
'ի չարէ նորա . և որ ընդունի՝ տա-
նի տուգանս և չարիս 'ի տուն իւր ,
և խնդայ՝ քանզի չէ տեղեակ չարի
նորա :

Դիոգինէս ասէ . Տեսի աղջիկ մի
զի ուսանէր դպրութիւն , ասեմ .
Ահա սուր որ կորուսանէ զմարդիկ՝
որ ոչ առնուն 'ի միտ :

Քան զկնոջ մարդոյ երախտիս
առնել , 'ի գետ լաւ է ընկենուլ . զի
չիք կնոջ 'ի միտ առնուլ զերախտիս ,
զի ամենայն ցաւոց գոյ բժշկութիւն :

Մենանգրոս ասէ . Յայտմանէ իմա զկին մարդ , և 'ի միտ առ զբարութիւն . զի զԱդամեմնոն արքայ զոր ամենայն աշխարհ սիրէին , իբրեւ եկն 'ի տուն 'ի պատերազմէ 'ի ձեռն կնոջ սսլանաւ :

Կին մարդ բնաւին բարի ոչ խօսի , այլ և ոչ զանձնէ :

Հարիւր այր 'ի միում տան կարեն կալ , բայց երկու կին 'ի միում տան կալ ոչ կարեն :

Չար է կին մարդ , բայց առաւել յայնժամ՝ յորժամ երկու անուանք իցեն՝ կին և մօրու :

Լաւ է ընդ առիւծու 'ի լերինս բնակել քան ընդ կնոջ անզգամի 'ի տուն :

Թէ կամիցիս կեալ հանգստեամբ , բնաւ հետ կնոջ մի խօսիր :

Կարիճ մի ասաց ցկինն , թէ խալթոցս չար ոչ է քան զքո լեզուդ . — Զիարդ իցէ . — ասէ կարիճն . Յորժամ ես խալթեմ , գեղ գտանի . իսկ գու միով բանիւք չար ցաւք վերաւորես , և չիք նմա գեղ բժըշկութեան . զի չար՝ զոր գու չառ-

նեա, չէ չար. և մահ՝ զոր դու չսպա-
նանեա, չէ մահ :

Փիլիստոն ետեա կին մի կոյր .
Սա առէ յազանէ չարացէ . բայց թէ
քննիցես՝ չար ևս գտանիցես զկինդ :

Եթէ ասիցէ քեզ կին քո թէ
խեղդիմ, ծաղր արա զնա . բայց դու
խեղդելոյ անձին քո պատրաստեա :

Սուր և պատերազմ ոչ եղեւ ա-
ռանց կնոջ, և ահա վկայէ Եղիոն :

Դիողինէս ետեա ղերակլէս զի
ունէր գաւազան, և կայր առ
դուրս ապարանից մեծատան . և
հարցաւ Զի՞ կաա առտ . ասէ . Զի
չար ինչ և ապականիչ մի մտցէ այսր :
Հայեցաւ Դիողինէս և ետեա կին
մի զի ելանէր յապարանիցն, ասէ .
Ամենայն չար դադանքք լի է ա-
պարանքդ :

Դիողինէս ետեա կին մի զի տա-
նէր գետ . ասէ . Կորիցէ չարաչար
ամենաչարդ :

Զծիծառն յամարայնի տեսա-
նեմք, ձմերայնի ոչ . և ծիծառն ըզ-
ցայդն ոչ խօսի, այլ զցերեկն միայն .
խակ կին մարդ ոչ զցայդն ոչ զցե-

րեկ, ոչ ամարայն և ոչ ձմերայն ոչ
դադարէ կամ յագի կռուով:

Տեսէք զյօնս կնոջ և զճօճել մա-
տանցն և զխօսս բերանոյ, զի երկու-
ինչ չար են 'ի նմա, և ամենայն չա-
րիք անտի բուսանին:

Քան զամենայն որ ստեղծաւ յեր-
կրի՝ առաւել չար է կին. քանզի
գազան չար ընդ զուգակցի իւրոյ
ունի զխաղաղութիւն, և կին ոչ:

Ամենայն մարդ որ յիւր տեղեաց
գնայ և 'ի կնոջ մարդոյ ձեռս ան-
կանի, կրկին կորնչի. մի՛ վասն օտա-
րութեան և մի վասն կնոջն:

Կին ուտէ և ըմպէ ընդ առն իւ-
րում, և աչօք առ այլս ակնարկէ:

Տեսի կին մի պառաւ՝ ծարու-
րեալ և զարգարեալ և օծեալ. ա-
սեմ. ի կենդանեացս հրաժարեալ
ես, մայրիկ, և 'ի մեռեալս ոչ բար-
ւոք զարգարիս:

Փիլիստոն ասէ. Կնոջ մարդոյ մի
հաւատար. թէպէտ և մեռեալ գնի 'ի
դերեզմանի, սակայն մի՛ հաւատար:

Խ Օ Ս Ք

ՍԵԿՈՆԴՈՍԻ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԻ

Ա Ռ

ԱՆԴՐԻԱՆՈՍ ԿԱՅՍԵՐ

Ի Օ Ս Ք

ՍԵԿՈՆԴՈՍԻ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԻ

Ա Ռ

ԱՆԴՐԻԱՆՈՍ ԿԱՅՍԵՐ

Ընդ ժամանական ընդ այնասիկ,
յորում Անդրիանոս 'ի Պարսս եր-
թայր, և իբրև եկն յԱթէնս, լուաւ
զՍեկոնդէ եթէ կորովի իմաստա-
սէր է, և անխառնութեամբ զինքն
հանճարեալ է. որով և կոչեալ առ
ինքն բազում աշխատանքք մաքա-
ռեալ 'ի հարցմունք առականց, և նա
ոչ ինչ ետ պատասխանի: Եւ Թա-
գաւորն զայրացեալ ընդ անմեծա-
րանսն առաջի սիւնկղիսոսին, կո-
չեաց զսուրհանգակն զի սպանցէ
զնա, և սլատուէր տուեալ ասէ.

Երթ նախ բռնադատեալ, եթէ խօսի՝ սպան. եթէ ոչ՝ կենդանւոյն այսր ածըիր : Եւ դահճապետին վաղվազակի զհրամանն կատարեալ, տանէր 'ի նպատակն սպանանել. և տսէր. հասեալ է օր մահու և կենաց. և զմահաբեր վաղակաւորն 'ի վերայ խաղացուցեալ փայլակնաձև՝ յեղյեղէր ասելով. Բան հատ 'ի բերանոյդ, և ոչ բարձցի գլուխդ 'ի պարանոցէդ. խօսքդ յօգս տարածեսցի, և ոչ հեղցի արիւնդ յերկիր : Նա ոչ զերկիւղ մահու զմտաւ ածեալ, և ոչ զշողիւն սուտերին, լռութեամբ արիանայր. և զինուորին վաղվազակի ածեալ առաջի Թազաւորին կացուցանէր : Ապա նորա այնուհետեւիզքն արարեալ պատասխանւոյ :

Ասէ Ամգրիանոս. Զի՞նչ է աշխարհ :

Պատասխանի. — Աշխարհ միք եմք որ զհաստատութիւն և զԺողովութիւն ունիմք, և զամենայն որ 'ի նոսա է :

Զի՞նչ է Աստուած :

— Ինքնածին տեսիլ, որ փակէ զա-

մենայն և ինքն յուսմեքէ ոչ փակի .
 իմաստ խնդրելի , իմաստուն անմահ :

Զի՞նչ է ծով :

— Գոգ աշխարհի , պսակ ծովեզէն .
 ընդերկարութիւն ջրեզէն , անբաւ
 հաստատութիւն . մայր աղի , հա-
 ւաքիչ ամենայն ջրոյ , որպէս գոռի
 զտիեզերօք , աշխարհի առպնջական :

Զի՞նչ է եթեր :

— Օգբ տարածք և թաթաւումք ,
 տեպիլ են սուրբ , յատակ , լի հոգ-
 մք բազմութեան . զօրութիւն որ
 յամենայնն հասանէ . բնութիւն
 տարած , արեգական յորգորիչ ,
 ծնիչ հրոյ և ջրոյ :

Զի՞նչ է տիւ :

— Հանգէս որ լի է աշխատու-
 թեամբ , չքջանակ երկոտասան ժա-
 մանական . սկիզբն ամենայն ցա-
 ւոց , յորգորումն աշխարհի , երկ-
 րաժեշտ գործոյ , հոգք ծփալիցք ,
 կենդանեաց համբոյլք առ 'ի մի-
 մեանս տեսանելոյ . յուշաբար ան-
 դադար , բնութեան հայելի , թիւ
 որով յաւիտենականք համարին :

Զի՞նչ է արեգակն :

— Ակն երկնաւոր, նահատակ գիշերոյ, շրջանակ երկնաւոր. աշխարհի յանդիմանիչ, անմաշ բոց. ըզգեստ պտղոց, անանց ճառագայթ, անպակաս պայծառութիւն, զըտեալ զամպար, երկնային ճանապարհորդ:

Զի՞նչ է լուսին:

— Կարմրութիւն երկնաւոր, միսթարիչ գիշերոյ, անդոց ճանապարհորդ, նաւորդաց միսթարիչ, հաստատեալ ի յօդոյ. բոլորակ՝ որում չհասանի ոք. անծագ տեսիլ, կենդանեաց հանդէս, պահպանորդ գիշերւոյ, դայեակ անձրևոյ, մայր պտղոց, յաւիտենից նշանակ:

Զի՞նչ է մարդ:

— Նման Աստուծոյ, մարմին հոգեկիր և մտաւոր. տաճար հոգւոյ, գոյզնժամանակեայ տեսիլ, գործի աճառապինդ՝ ոսկերթք և ջղօք և այլովքն հանդերձ. դէտ աշխարհի, բաղդի խաղալիկ, բարի հարեւանքիկ, կենաց մաշիչ, փոխանակի յաշխարհէ. ինքնայօժար յամենայն, արհամարհիչ ամենայնց, տեսիլ յաւիտենական:

Զինչ է գեղեցկութիւն :

— Նկար բնութեան , և բարի յանձնէ ունի . ստացուած որ անցանէ , ծաղիկ որ թարշամի . գրողմած չընչաւոր , տեսիլ ցանկալի :

Զինչ է սէր :

— Խնդիր բարեաց , մարտ աներեւոյթ , վարանելոց մխիթարութիւն , թիկունք թշուառականաց , ինչ մի՛ որ ամենեցուն պիտոյ է և ոչ է՝ ի միջի :

Զինչ է կին :

— Առն մխիթարութիւն , ընտանի դազան , ոգւոց պատճառք , իժ ըզգեստիւ պատեալ . ինքնայօժար՝ ի կոխ , հանապազորգեան մլասա՝ ի տանն , ձմեռն անժոյժ , առն ընկրդմումն , աշխարհի կործանումն , սուր որ ոչ տայ զգալ , կռիւ բազմադիմի , կենդանի չար . սատար ի ծնունդս մարդկան , պարաւանդ աներեւոյթ :

Զինչ է մեծութիւն :

— Բեռինք ոսկեզէնք , ցանկութեանց արբանեակ , անիրաւ վայելչութիւն , կապեալ ընդ երկիւղի , կասկած անգուլ , ագահաց թշուա-

առութիւն՝ երկն հանապազորդեան ,
 իրք գիւրափոխ , բազմաց ըզձալի ,
 տնգածոյ իմաստք , ծփումն անդուլ .
 փոփոխումն անդագար . իրք են ա-
 մենեցուն նենգի և մշտաի . հոգք
 վերագրեալք ՚ի մարդկան կամակա-
 րութենէ :

Զի՞նչ է աղքատութիւն :

— Բարի առեցեալ , մայր առողջու-
 թեան , խափանիչ ամենայն ցանգու-
 թեանց . վարք անհոգք , անխաբ
 ստացուած , վարդապետութիւն
 հնարեալ , գտակ իմաստութեան ,
 ստացուած որիչ ՚ի զրպարտէ . աջո-
 ղուած՝ որ զկնի ոք ոչ ընթանայ .
 գանձ հաստատուն , բազդ անհոգ :

Զի՞նչ է նաւավար :

— Ալեաց ճանապարհորդ , ծովու
 մշակ , հողմոց ուղեկից , աշխարհի
 օտար , ձմերայնուոյ նահատակ , նա-
 ւահանգիստ սքանչելի , զուղորդ
 մեռելոյ , կցորդ կորստեան , ծովա-
 կանաց մենամարտիկ , ինքնայօժար
 ՚ի մահ :

Զի՞նչ է նաւ :

— Դործի երերուն , տուն առանց

Հիման, հմայեալ գերեզման, խա-
բերայ տախտակ, հողմոց սւղեկից,
բան թռուցեալ. բախտ կապեալ,
խաղալիկ հողմոց, զուգակ գերեզ-
ման, թռչուն փայտեղէն, ձի ծո-
վեղէն. աներեւոյթ փրկութիւն,
նիւթոյ գործ, կորստեան ակնկա-
լութիւն:

Ձիւնչ է միայնակեցութիւն:

— Մահ 'ի վաճառումն, նահատա-
կի զենումն, ինքն գիմեալ 'ի մահ.
բախտի բեկումն, վարդապետեալ
թշուառութիւն. պարայազթու-
թեան հնարք:

Ձիւնչ է մշակ:

— Եամանակաց արքանեակ, ան-
ձրեւաց մատակարար, անունդ վարի-
առանց ծովու վաճառական, ծա-
ռոց տնդիչ, աղքատութեան հոյ-
կապ. բժիշկ հողմոց, ժամուց գաւ
տիարակ:

Ձիւնչ է քուն:

— Աշխատութեանց հանգիստ, բժըշ-
կաց սատար, կապելոց լուծումն,
տքնեցելոց իմաստք, հիւանդաց
իղձք, մահու պատկեր, ուսումն հա-
նապաղորդեան:

Զինչ է ծերութիւն:

— Դիւրագիւտ չար, կենդանի ճաղ-
ճամաչ, սպասիկ մահու, քնալից
ծաղր, ապշութիւն առ իմաստու-
թեանց օտար. պահակ ցպոյ, ցան-
կութեանց օտար, մեռեալ զեռուն:

Զինչ է մահ:

— Քուն յաւիտենական, քակտումն
մարմնոյ, հիւանդաց խնդրուածք,
թշուառականաց իլձք, հոգւոյ հե-
ռացումն, մեծատանց երկիւղ, աղ-
քատաց պանծալի. քակտումն ան-
դամոց, հայր բնոց, հրաժեշտ յա-
մենայնէ:

Յ Ա Ն Կ

ՊԱՏՃԱՌՔ ՍՈՓԵՐԱՅ ՀԱՅԿԱ- ԿԱՆԱՅ .	5
Ա . Իմաստութիւն .	9
Բ . Ուսումն .	14
Գ . Բարեկամութիւն և Բա- րեկամք .	16
Դ . Իշխանութիւն և Իշխանք .	20
Ե . Արիութիւն .	
Զ . Յաղադս ընչից .	23
Է . Արծաթսիրութիւն .	26
Ը . Յաղադս փառաց .	29
Թ . Յաղադս մահուան և փո- խելոյ 'ի կենաց .	31
Ժ . Վասն լաւազգութեան .	34
ԺԱ . Յաղադս լռութեան .	36
ԺԲ . Բաղդ և Անբաղդութիւն .	39

ԺԳ . Գինի և Արբեցուծիւն .	40
ԺԴ . Շողմոգք և Շողմոգու- ծիւն .	42
ԺԵ . Վասն պատուոյ հարց .	43
ԺԶ . Յաղագս դաստիարակու- ծեան որդւոց .	45
ԺԷ . Յաղագս օրինաց .	46
ԺԸ . Յաղագս անառակու- ծեան .	48
ԺԹ . Յաղագս խրատուց .	49
Ի . Յաղագս բժշկաց .	50
ԻԱ . Յաղագս երդման .	51
ԻԲ . Յաղագս մեղաց խոստո- վանութեան .	52
ԻԳ . Յաղագս նախախնամու- ծեան .	53
ԻԴ . Յաղագս կնոջ չարաբա- րոյի .	55
Խօսք Սեկոնդոսի իմաստասի- րի առ Անդրիանոս կայսեր .	63